

**Tractatvs De Præventionē Ivdiciali [!], Sev De
Contentione Ivrisdictionvm**

Tonduti, Pierre François de

Lvgdvni, M.DC.LXXIII.

Capvt IX. Quando disputatur de potestate Legati, vel Vicelegati, non
potest Ordinarius cognoscere de illo articulo, & de validitate prouisionum.

...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98370](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98370)

Bonifacianæ illi conueniat, censeturque factus, & celebratus iuxta illius formam, egregie explicat Boc-
cac. de censib. parte secunda, num. 138. & seqq. Surd.
conf. 318. num. 22. Præsertim dum dicta relatio po-
teat operari suum effectum quoad remissionem can-
onis, & alia priuilegia in eadem Bonifaciana ex-
pressa. Ponderando quod inuestitura, de quarum
validitate nunc agitur, non sunt relatiuæ ad Boni-
facianam tantum, sed etiam ad antiquas inuestitu-
ras, quæ loquebantur de iure decimandi.

Obesse neque videtur simile adductum de pactis
illicitis appositis in contractu census, cum protella-
tione contrahendi iuxta formam Bullæ Piæ.
Nam licet huiusmodi protestatio sustineat contra-
ctum in aliis non illicitis, quando concepta est ver-
bis amplissimis, ita ut totum id quod repugnat
Constitutioni Piæ, habeatur pro non appposito, &
reducatur ad illius formam, verumque sensum, iuxta
quem intendunt velle contrahere, & non alias, ali-
ter, nec alio modo; in quibus terminis loquuntur
Giurb. decis. 85. numero 8. & 9. Rota decis. 374. nu-
mero 8. apud Cenc. de cens. secus est quando dicta
protestatio simpliciter, ut in casu isto, concepta fuit;
ut bene distinguendo declarat Cenc. de cens. quest. 161.
num. 3. & 7.

Non obstat denique quod vigore dictæ Paulinæ
Tassoni prætendant nouam inuestituram quoad so-
lum emolumentum. Quia cum facultas fuerit per
dictam Constitutionem restricta ad tempus biennij
expiratum usque de anno 1621, & sic per longum
tempus, non videtur quod amplius sit locus reno-
uationi inuestituræ, ex regula, quod concessa ad
tempus, post tempus prohibita censetur: ad tra-
dita per Surd. decis. 75. numer. 1. & 2. & decis. 291.
num. 21.

Quo verò ad præsentam restitutionem in inte-
grum. Ultra quod illa non petitur in actis, nec ca-
dere videtur sub disputatione præsentis dubij, Do-
mini transferant cum responsionibus iam datis in
prima, & secunda decisione, in hac causa emanatis
coram R. P. D. meo Certo: Quibus addebant etiam,
ut cum versetur in inuestituris ab initio nullis, Tas-
soni dicantur destituti omni titulo, unde non possunt
applicari termini restitutionis in integrum, quæ sup-
ponit aliquod ius semper radicatum in ipsis peten-
tibus ab initio; sumus enim in simplici beneficio
Principis concessio ex causa lucratiua, & sub condi-
tione accipiendi nouam inuestituram infra bien-
nium cum augmento canonis, † qua conditione
non adimpleta, beneficium resoluitur, & habetur
perinde ac si concessum non fuisset, ex plenè dedu-
ctis per Gabr. conf. 162. per tot. lib. 1. Cyriac. controu.
249. num. 14. Corbul. de iur. emphyt. de caus. priuat. ob
non solut. canon. ampliat. 28. num. 4. ubi in terminis de
non adimpleta conditione petendi inuestituram in-
tra tempus præfixum, Rota decis. 572. num. 3. part. 1.
& decis. 869. in fin. vers. nec sumus, part. 1. diuersor. &
dec. 281. num. 11. apud Pacif. de Saluan. Gregor. XV.
dec. 559. num. 6. & ibi Adden. num. 10. limitat. 3. & de-
cis. 203. num. 20. part. 6. recent. in Toleraia decimarum
de Saiedon. 13. Iunij 1590. coram Penia, inter eius im-
pressas, dec. 93. n. 8. & in terminis concessionis sub
conditione aliquid adimplendi infra certum tem-
pus, quod eo elapso mora sit impurgabilis, nec com-
petat restitutio, Staiban. resol. forens. 36. num. 11. &
resol. 17. num. 11.

Et ita utraque parte informante fuit resolutum,
&c.

Ad cap. 25. secunda pars huius tractatus de Præ-
sent.

CAPVT,

SEV

RESOLVTIO IX.

ROTÆ AVENION. IN CAUSA
Niciensi Canonicatus.

30. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Quando disputatur de potestate Legati, vel
Vicelegati, non potest Ordinarius cog-
noscere de illo articulo, & de validitate
prouisionum, Vicelegatum Auenionem
sem posse derogare regulæ de viginti. Fa-
cta resignatione cum derogatione dictæ
Regulæ, non posse collationem fieri de
beneficio tanquam vacante per obitum.
Prouisus ab Ordinario quando non sit
legitimus contradictor aduersus prouis-
um Apostolicum. Possessio non capitul-
ariter capta, quando sit valida, etiam non
citato possessore.

S V M M A R I V M.

- 1 Causa non est remittenda ad Curiam Episcopalem;
quando coningit disputari de validitate collatio-
nis factæ in Legatione, si nullitas fundetur in de-
fectu potestatis.
- 2 Vicelegatus potest derogare regulæ de viginti die-
bus, ex facultatibus Legationis Auenionensis.
- 3 Collatio per resignationem, incompatibilis est cum
collatione facta per obitum.
- 4 Post admissam resignationem, beneficium non dicitur
amplius vacare.
- 5 Expressio certi modi vacationis facta coram Ordina-
rio, continet implicitam negatiuam alterius modi
vacandi.
- 6 Imperatio beneficij sub falso vacandi modo, reddit
beneficium subiectum imperationi alterius, veram
vacationis speciem exponens.
- 7 Prouisus ab Ordinario quando & ex quibus dicitur
legitimus contradictor aduersus prouisum
Apostolicum.
- 8 Si prouisus ab Ordinario non exhibeat titulum, ex quo
deberet obtinere immissionem si non possideret, non
impedit immissionem prouisi Apostolici, nec illius
appellatio suspendit executionem.
- 9 Prouisus ab Ordinario non est legitimus contradictor,
si eius titulus nullitate laborat.
- 10 Quod dicitur de subrogatis Apostolicis, procedit eo-
dem modo in prouisis quocumque genere prouisio-
nis Apostolicæ.
- 11 Possessio Canonicatus non capitulariter capta, est
valida, si per Capitulum steterit quominus cape-
retur.
- 12 Possessio instrumentalis prouisi Apostolici, præfertur
possessioni prouisi per Ordinarium, si huius posses-
sioni ius resistat.
- 13 Possessor non est citandus, cuius possessio non est co-
lorata.

14 *Et beneficium dicatur plenum, non sufficit quacunque possessio, sed debet concurrere titulus & ius possidendi.*

ILLVSTRISSIMVS Dominus Prolegatus Auenion. per liberam resignationem Reuerendi Domini Iosephi Chiabaudi, ultimi possessoris Canonici & Præbendæ Ecclesiæ Nicienf. contulit prædictis Canoniatum & Præbendam Reuerendo Domino Francisco Chiabauda die 11. Aprilis proximè præteriti, qui bullas & prouisiones Apostolicas in forma gratiosa concessas, Canonicis dictæ Ecclesiæ præsentando, petiit die 6. Maij subsequētis, sibi possessionem capitulariter decerni; quæ quidem fuit ipsi recusata, sub prætextu quod Sedes esset plena, & capitulariter data Reuerendo Domino Fabio de Gubernatis, qui eiusdem Canoniciatus prouisiones obtinuit ab Illustrissimo Domino Episcopo Nicienf. die 15. eiusdem mensis Aprilis tanquam de Beneficio vacante per obitum dicti Iosephi. Ob hanc causam dictus Franciscus instat coram præfato Illustrissimo Prolegato pro executione Bullarum Apostolicarum, ex eo quod resignans mortuus est quatuor diebus post admissam resignationem cum derogatione Regule de infirmis resignantibus; è contra dictus Fabius instat ad remissionem huiusce causæ ad Ordinarium Nicienf. ita ut primitus & ante omnia sibi provideatur super hoc Articulo, ex dispositione sacr. Conc. Trid. in vulgato cap. 20. Causa omnes, de Reformat. sess. 24. Auditis partibus causa fuit commissa per præfatum Illustrissimum Prolegatum, Reuerendissimo Domino Auditori Generali tanquam Rotæ Præfidi, ad prouidendum partibus super hincinde requisitis prout iuris: eaque in Rotâ propofita; censuerunt Domini manutentionem, & quatenus opus esset immiſſionem esse decernendam de autoritate, & iurisdictione istius Legationis, etiam in prima instantia dicto Francisco resignatario.

¹ In primis quia dictum cap. causa omnes, non habet locum in casu de quo agitur, cum decretum Concil. non tollat modos legitimos quibus quis de iuris dispositione sortitur forum, prout firmiter Doctores collecti per Barbof. in Concil. Trident. in dicto cap. causa omnes, numer. 44. Hic autem tractatur de collatione facta per liberam resignationem, quæ non poterat subsistere absque derogatione Regule de infirmis resignantibus. Idcirco cum cognitio dictæ collationis factæ per Illustrissimum Prolegatum habeat sibi annexam cognitionem derogationis dictæ Regule, an videlicet talis sit potestas Illustrissimi Prolegati Auen. derogandi eidem, non est conueniens ut Ordinarius, qui est inferior, cognoscat de potestate & autoritate eiusdem Illustrissimi Domini Prolegati, qui est superior: ut bene notat Gabriel. consil. 182. numer. 17. vol. 2. Aliud enim esset si ageretur de nullitate prouisionum Apostolicarum, quia tunc talis cognitio spectaret ad Ordinarium in prima instantia, vigore dicti cap. causa omnes, nec non etiam Breuis Illustrissimi Domini Auditoris Reuerendæ Cameræ nobis exhibiti, quod non plus potest operari, quàm dispositio Sacr. Concil. cum solummodo emanauerit pro obseruantia eiusdem, ne videlicet Legati dictæ dispositioni aduersantes, causas ad forum Ecclesiasticum pertinentes per Ordinarios in prima instantia cognoscendas, sibi retineant.

² De potestate verò & facultate Illustrissimi Prolegati circa derogationem Regule prædictæ, clarè deciditur per Rotam in dec. 508. part. 4. recent. & de-

cis. 109. eadem parte secunda, tom. 4. Quibus firmatur Illustrissimos Prolegatos Auenion. vigore facultatum suarum habere huiusmodi potestatem derogandi dictæ Regule, & passim ita seruatur, necnon admittendi resignationes cum reservatione pensio- nis, ut patet ex facultatibus Legati Auenion. & notum est omnibus Eminētissimis Legatos Auenion. habere ampliorem potestatem & autoritatem alijs Legatis Apostolicis; prout videre est in prædictis facultatibus.

Quoad secundum concernens executionem Litterarum Apostolicarum, licet dictus Fabius de Gubernatis prouisus ab Ordinario prius possessionem dicti Beneficii fuerit adeptus; nihilominus quia Prouisio Legationis, fuit facta de Canoniatu vacante per resignationem; Prouisio verò Ordinarij de vacante per obitum, & sic ex falso vacationis modo, omnino corrumpitur; cum collatio per resignationem sit incompatibilis cum collatione facta per obitum: Cassador. decis. 1. & 2. de renunciat. Gabriel. consil. 193. num. 11. volum. 2. Imò post admissam resignationem, Beneficium non dicitur amplius vacare: per textum expressum in cap. suscepiam, 6. de rescript. libro 6. Quod maximè procedit respectu prouisionis factæ per Ordinarium, coram quo solet exprimi certus vacandi modus, ut notauit Paris. de resignat. Benef. lib. 8. quest. 9. num. 50. & Episcopi nec possunt, nec solent uti illa clausula (quod maior & verior expressio fieri possit in Litteris;) idcirco & expressio vacationis illius modi, continet implicitam negatiuam alterius modi, siquæ non potest capi vacatio, quin detur contradictio in obiecto: Abb. in cap. significat. numer. fin. versic. item illa falsa expressio, de rescript. Et Prouisio sic facta, nulla est & invalida tanquam facta de Beneficio antequam vacet; quod damnable esse dicit Text. in cap. 2. de concess. præbend. & ex eo Fab. in Cod. libro primo, titul. de sacros. Eccles. definit. 4. num. 10. Et generale est quod ex duobus impetrantibus ille præfertur qui expressit propriam & veram vacationis speciem, licet impetrans sit posterior; Boët. decis. 150. numero 11. faciunt dicta per Lothar. de re Be. decis. libro tertio, quasi. 8. num. 11. & sequent.

Propterea concedenda est manutentio, & in subsidium immisio præfato Francisco Resignatario; quia licet regulariter constantibus reservationibus, Ordinarij parem habeant potestatem conferendi, & Papa Prouisos ab Ordinarijs agnoscat pro legitimis contradictoribus, cap. si à sede de præbend. in 6. Hoc tamen intelligitur, si Prouisus ab Ordinario talem exhibeat titulum, ex quo si non esset possessor, vigore illius obtineret possessionem & immiſſionem, concurrente cum Prouiso à Sede Apostolica: Zuccard. in l. fin. num. 346. vers. secundo est aduertendum, Cod. de edict. diu. Adrian. tollend. Rot. par. 7. recent. dec. 225. num. 22. Sufficit enim si Prouisus talem titulum non exhibeat, ad hoc ut Litteræ Apostolicæ mandentur executioni, & prouiso Apostolico detur immisio per viam executiuam, quæ nequidem per appellationem prouisi ab Ordinario suspendi potest: Rot. loco citato, num. 22. & optime declarat, decis. 362. num. 3 p. 3. recent.

Data nullitate tituli prouisi ab Ordinario, talis prouisus non potest esse legitimus contradictor, Dom. Atgel. de Legit. contradict. g. 15. num. 96. & 97. Vbi plures cumulantur Rotæ decis. Qui licet loquatur de subrogatis Apostolicis, tamen eadem ratio militat in aliter prouisis à Sede Apostolica quocunque prouisionis genere; ut ipsemet loco citato testatur, num. 197. ita sæpius in Rotâ.

Nec

- 11 Nec obstat quod dictus Franciscus possessionem non fuerit adeptus capitulariter, cum facta requisitione, fuerit ipsi denegata, & ob hanc causam ea non indiget, licet agatur de Canonicatu, quia tunc aliter adepta, habetur ac si capitulariter capta fuisset, Addent. ad Buratt. decif. 318. num. 17. in prima limit. Addent. ad Gregor. X V. decif. 364. num. 6. vers. 12 verum præallegata conclusio. † siquidem possessio instrumentalis à Prouiso Apostolico capta, existente prouiso per Ordinarium in possessione cui ius restitit, est manutenibilis, Rot. in puncto apud Coccin. decif. 51. numer. 4. ubi pluries ita fuit decifum per Rotam.
- 13 Nec etiam opus fuit citare dictum D. Fabium, cum ille cuius possessio non est colorata, nullo modo citandus sit; cap. cum nostris, de concess. prebend.
- 14 Lothar. de re Benefic. dist. lib. 3. quest. 8. n. 25. † nam ut dicatur Beneficium plenum, non sufficit quæcunque possessio, sed debet concurrere titulus & ius possidendi, Rot. in antiqu. decif. 18. de prebend. Gonzal. super Regul. 8. Cancell. gloss. 15. §. 1. numero 13. Cassador. decif. 5. de privileg. Et supra visum fuit, discoloratam omnino esse possessionem D. Fabij, per illum text. express. in d. cap. susceptum, de re script. in 6. & ex aliis supra allegatis, cum non habeat possibilitatem tituli validi; Lothar. loco citato; num. 34.

Ista decisio adaptatur ad cap. 5. num. 14. huius tractatus parte prima. Et ad cap. 5. questionum beneficalium num. 1.

C A P V T,

S E V

R E S O L V T I O X.

In Causa creditorum Gouffet, coram
Rota Auenionensi, 18.
Iunij 1650.

A R G V M E N T V M.

Obligatio mulieris coniugata pro marito, utrum sit in totum nulla, aut valida propter vim iuramenti, an verò usque ad concurrentiam medietatis dotis. Et utrum excessus ille ultra medietatem dotis, debeat eadem ratione considerari, siue mulier vnica obligatione lædatur, siue pluribus: ad confirmationem eorum quæ tradita sunt ab Authore, lib. 2. quest. leg. c. 45. num. 21.

S V M M A R I V M.

- 1 Obligatio mulieris per quam remanet penitus indotata, de iure nulla est, neque firmatur iuramento.
- 2 Propter lationem enormissimam dolus reipsa arguitur.
- 3 Vxor se pro marito obligans, præsumitur id fecisse metu reuerentia, si enormissimè læsa fuerit, hoc est ultra medietatem.

- 4 Virum contractus in quo mulier lædatur ultra dotis medietatem rescindatur in totum, an verò pro rata lationis. Et virum hoc locum habeat siue vnica, siue pluribus obligationibus læsa fuerit.
- 5 Concluditur, obligationes coniungi, & uxorem restituere aduersus contractus pro marito celebratos, ad ratam damtaxat lationis.
- 6 De rigore iuris Canonici, contractus mulieris est validus, licet remaneat penitus indotata, propter efficaciam iuramenti.
- 7 Observantia dicitur interpretatiua iuris dubij, quando hinc inde adsum opiniones Doctorum contraria.
- 8 Quando ius est dubium, attendenda est observantia interpretatiua, quæ non exigit præscriptionem.
- 9 Doctore attestanti de consuetudine tribunalis in quò versatus, est creditor.
- 10 Thesauo Iuniori multum deferendum est, nominatim dum agitur de praxi declarationis nullitatis contractuum, quibus mulieres redduntur læsæ ultra dotis medietatem.
- 11 A consuetudine & praxi tribunalium non est recedendum, ne publica quies inturbetur.

N causa discussionis bonorum Bernardini Gouffet, Mercatoris præsentis Ciuitatis, quæ ventilabatur in hac Curia, fuit commissus iuris articulus Reuerendissimo Domino Auditori Generali Rotæ Præfidi ab Illustrissimo Domino Prolegato, vnà cum Rota discutiendus, An mulieris contractus rescinderetur in totum quando per vnica obligationem remanet penitus indotata; An verò pro parte solum, & pro rata lationis; quia questio erat maximi ponderis propter consequentiam.

Vnde dubio pluries in Rota propositò, ex amata prius serie facti, & cognito, dictum Bernardinum Gouffet & Margaritam Artamale coniuges, æquè principaliter in solidum obligatos in fauorem Ludouici Chapelle Mercatoris dictæ Ciuitatis, pro summa 118. duplarum ex causa mutui, instrumento rogato per Magistrum Reboul Notarium sub die 11. Iunij 1640.

Cognito etiam, dotem dictæ Artamale traditam marito, ascendere tantum ad summam 300. scutorum, & sic totam illam dotem fuisse exhaustam per dictam obligationem 118. duplarum, quarum valor de tempore actus ascendebat ad summam 401. scutorum & 12. solidorum.

Sub quo fundamento filij & hæredes dictæ Artamale, conqueruntur de iniusticia & nullitate contractus gelli per matrem, cum de tempore restitutionis, pater, & respectu maritus reperiatur decoctus, nec bona habeat sufficientia pro releuio dictæ obligationis etiam in parte, cum creditores anteriores exhauriant substantiam patris nam.

Restrita itaque fuit questio ad terminos istos, An data impotentia facultatum mariti de tempore restitutionis, talis obligatio mulieris subsistat pro parte, vel corruat in totum.

In qua questione fuit ponderatum, quòd de iure obligatio est nulla & inualida, per quam mulier remanet sine dote, non obstante quocumque iuramento, quo casu tractatur de obligatione contra publicam vtilitatem, prout dicunt Abb. consil. 8. sub num. 6. part. 2. Ioan. Lop. Rubric. de donat. inter vir. & vxor. §. 27. sub num. 18. versic. Nam & Reipublica interest;